

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

Фінанси

Розробник: Людмила Капаєва, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент

Полтава
2022 р.

Назва навчальної дисципліни	Фінанси
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Обов'язкова
Назва структурного підрозділу	Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> Капаєва Людмила, кандидат економічних наук, доцент <i>Контакти:</i> ауд. 12 (приміщення деканату обліку та фінансів) <i>e-mail:</i> liudmyla.kapaieva@pdaa.edu.ua , тел.. 050-32-77-840
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність Освітня програма	072 Фінанси, банківська справа та страхування Фінанси, банківська справа та страхування
Попередні умови для вивчення дисципліни	«Університетська освіта», «Гроші та кредит», «Економічна теорія»

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування у студентів теоретичних знань про фінансову науку та роль фінансів у реформуванні економіки на основі ринкових відносин.

Основні завдання навчальної дисципліни: вивчення студентами системи фінансово-кредитних відносин, фінансово-економічних категорій, порядок визначення структури і обсягів грошових надходжень підприємств, джерела формування і напрямки використання фінансових результатів, вивчення фінансової та податкової системи; фінансової політики України на сучасному етапі та фінансового механізму; бюджету як основного фінансового плану держави, структури доходів і видатків.

Компетентності:

Загальні:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Предметні:

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та

функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР23. Визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма 072ФБСС_бд_2022				заочна форма 072ФБСС_бз_2022			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Тема 1. Фінанси: сутність, функції та значення. Фінансова система.	17	4	4	9	29	2	-	27
Тема 2. Історія фінансів та фінансової науки.	17	4	4	9	29	-	-	29
Тема 3. Фінансове право і фінансова політика.	17	4	4	9	29	-	-	29
Тема 4. Податки. Податкова система.	17	4	4	9	29	-	-	29
Тема 5. Бюджетна система держави. Державний кредит.	17	4	4	9	29	-	-	29
Тема 6. Місцеві фінанси.	12	2	2	8	29	2	-	27
Тема 7. Державні позабюджетні фонди.	12	2	2	8	29	-	2	27
Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання.	12	2	2	8	29	-	-	29
Тема 9. Фінанси домогосподарств.	17	4	4	9	29	-	-	29
Тема 10. Страхування. Страховий ринок.	12	2	2	8	29	-	-	29
Тема 11. Фінансовий ринок.	12	2	2	8	29	2	-	27
Тема 12. Фінансовий менеджмент.	12	2	2	8	29	-	-	29
Тема 13. Міжнародні фінанси.	12	2	2	8	29	-	-	29
Тема 14. Фінанси зарубіжних країн.	12	2	2	8	29	-	-	29
Тема 15. Фінансова безпека держави.	12	2	2	8	29	-	2	27
у т.ч. індивідуальні завдання – контрольна робота	-	-	-	-	-	-	-	128
Усього годин	210	42	42	126	435	6	4	425

Оцінювання результатів навчання

Денна форма

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Опитування	Розв'язування тестів	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Екзамен	
ПР01	2	2	2	2	2	10
ПР02	3	8	2	2	5	20
ПР03	2	8	3	5	2	20
ПР04	2	6	2	5	5	20
ПР05	2	2	2	2	2	10
ПР11	2	2	2	2	2	10
ПР23	2	2	2	2	2	10
Разом	15	30	15	20	20	100

Заочна форма

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Опитування	Розв'язування тестів	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Екзамен	
ПР01				8	2	10
ПР02	2			13	5	20
ПР03		4		14	2	20
ПР04			2	13	5	20
ПР05				8	2	10
ПР11				8	2	10
ПР23				8	2	10
Разом	2	4	2	72	20	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	Розв'язування тестів	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	
Тема 1. Фінанси: сутність, функції та значення. Фінансова система.	1	2	1	1	5
Тема 2. Історія фінансів та фінансової науки.	1	2	1	1	5
Тема 3. Фінансове право і фінансова	1	2	1	1	5

політика.					
Тема 4. Податки. Податкова система.	1	2	1	1	5
Тема 5. Бюджетна система держави. Державний кредит.	1	2	1	1	5
Тема 6. Місцеві фінанси.	1	2	1	1	5
Тема 7. Державні позабюджетні фонди.	1	2	1	1	5
Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання.	1	2	1	1	5
Тема 9. Фінанси домогосподарств.	1	2	1	1	5
Тема 10. Страхування. Страховий ринок.	1	2	1	1	5
Тема 11. Фінансовий ринок.	1	2	1	1	5
Тема 12. Фінансовий менеджмент.	1	2	1	1	5
Тема 13. Міжнародні фінанси.	1	2	1	1	5
Тема 14. Фінанси зарубіжних країн.	1	2	1	1	5
Тема 15. Фінансова безпека держави.	1	2	1	1	5
Індивідуальне пошукове завдання	-	-	-	5	5
Екзамен	-	-	-	-	20
Разом	15	30	15	20	100

Заочна форма навчання

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	Розв'язування тестів	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	
Тема 1. Фінанси: сутність, функції та значення. Фінансова система.	-	-	-	2	2
Тема 2. Історія фінансів та фінансової науки.	-	-	-	2	2
Тема 3. Фінансове право і фінансова політика.	-	-	-	2	2
Тема 4. Податки. Податкова система.	-	-	-	2	2
Тема 5. Бюджетна система держави. Державний кредит.	-	-	-	2	2
Тема 6. Місцеві фінанси.	-	-	-	2	2
Тема 7. Державні позабюджетні фонди.	1	2	1	2	5
Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання.	-	-	-	2	2
Тема 9. Фінанси домогосподарств.	-	-	-	2	2
Тема 10. Страхування. Страховий ринок.	-	-	-	2	2
Тема 11. Фінансовий ринок.	-	-	-	2	2
Тема 12. Фінансовий менеджмент.	-	-	-	2	2
Тема 13. Міжнародні фінанси.	-	-	-	2	2
Тема 14. Фінанси зарубіжних країн.	-	-	-	2	2
Тема 15. Фінансова безпека держави.	1	2	1	2	5
Індивідуальне завдання – контрольна робота	-	-	-	42	42
Екзамен	-	-	-	-	20
Разом	2	4	2	72	100

Трудовіткість:

Загальна кількість годин – 210 год.

Кількість кредитів – 7.

Форма семестрового контролю – екзамен.

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої/міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та/або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використання Європейської кредитно-трансфертної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

На здобувачів вищої освіти поширюється право на визнання результатів навчання, набутих у неформальній/ інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:**Зміст навчальної дисципліни*****Тема 1. Фінанси: сутність, функції та значення. Фінансова система.***

Сутність фінансів. Причина появи фінансів. Фінанси як економічна та історична категорія. Фінанси і гроші. Фінанси та інші економічні категорії. Суб'єкти фінансових відносин. Об'єкт розподілу фінансів – ВВП. Ознаки фінансів як економічної категорії.

Призначення фінансів. Розподільча і контрольна функції фінансів. Об'єкти та суб'єкти розподілу у фінансах. Стадії розподілу. Форми фінансового контролю.

Сутність категорії «фінансова система». Фінансова система за внутрішньою будовою та організаційною структурою. Сфери та ланки фінансової системи. Принципи побудови фінансової системи. Органи управління та фінансові інститути фінансової системи України.

Предмет фінансової науки. Мета фінансової науки. Методи пізнання фінансового життя. Розділи фінансової науки.

Предмет курсу «Фінанси». Мета курсу «Фінанси».

Тема 2. Історія фінансів та фінансової науки.

Точки зору на походження терміну «фінанси». Передумови виникнення фінансів. Еволюції обміну. Основні ознаки держави. Причини появи фінансів. Обставини виникнення фінансів як історичної категорії.

Еволюція розуміння фінансів. Виникнення основних понять фінансів. Зміна сутності та змісту фінансів у XIX-XX столітті. Особливості історичного розвитку фінансів у різних суспільно-економічних формаціях та державах.

Значення фінансової науки. Обставини та період її виникнення.

Характеристика окремих наукових досліджень в стародавньому світі, Середньовіччі. Розквіт фінансової науки та її представники: Ж. Боден, В. Петті, Ф. Юсті. Італійські, англійські, німецькі та французькі вчені. Фізіократи у фінансовій науці.

Представники класичної політекономії та виділення фінансів у самостійну науку. А.Сміт та його значення. Д. Рікардо – послідовник вчень А.Сміта. К.Рау – автор першого підручника з фінансів. Ж.Сімонді. Марксисти.

Особливості, загальні та специфічні тенденції української фінансової науки. Геополітично-цивілізовані цикли розвитку фінансової думки в Україні.

М.А. Балудянський, Т.Ф. Степанов, М.Х. Бунге. І.Я. Франко, М.І. Туган-Барановський, М.М. Алексєєнко, І.І. Патлаєвський, В.А. Незабитовський, М.М. Титович, М. Добриловський, М.І. Мітіліно, М.П. Ясно польський.

Основні риси сучасної фінансової науки в світі. Теорія суспільного добробуту В. Парето. Питання про співвідношення демократії та фінансів (Дж. Бюкенен). М. Фрідмен.

Тема 3. Фінансове право і фінансова політика.

Поняття фінансового права. Предмет фінансового права та його ознаки. Метод правового регулювання в фінансовому праві. Система фінансового права. Зміст загальної та особливої частин фінансового права. Галузь фінансового права. Основні галузі фінансового права та їх особливості: бюджетне право, податкове право, банківське право, страхове фінансове право та інші.

Джерела фінансового права та фінансове законодавство. Фінансово-правові акти та їх класифікація. Фінансово-правова норма: сутність, загальні ознаки та особливості. Фінансові правовідносини: сутність та особливості.

Фінансова політика: сутність та завдання. Взаємозв'язок та відмінності між категоріями „фінанси” та „фінансова політика”. Історичний розвиток теоретичних положень щодо фінансової політики. Основні положення наукових концепцій: класичної політекономії, кейнсіанської теоретичної концепції, неокласичного напрямку економічної теорії, марксистсько-ленінської теорії. Основні складові та напрямки фінансової політики.

Фінансовий механізм: сутність, призначення, характеристики та складові елементи. Фінансове планування та його методи. Фінансове регулювання.

Тема 4. Податки. Податкова система.

Економічна сутність податків і зборів. Податки як економічна та історична категорія, як правовий феномен. Суспільний зміст і матеріальна основа податків.

Історія виникнення та сучасний стан оподаткування. Історичні періоди розвитку теорії податків та оподаткування. Подвійне походження податків. Податки в стародавньому світі. Податки в Середньовіччі. Новітня податкова наука. Періоди розвитку податкової системи.

Класифікація податків та зборів. Класифікація за економічним змістом об'єкта оподаткування: податки на доходи, на майно, на споживання. Податки залежно від рівня державних структур, що їх встановлюють: загальнодержавні і місцеві. Класифікація податків за формою оподаткування: прямі (особисті і реальні) і непрямі (універсальні і специфічні акцизи) податки. Класифікація податків за способом стягнення; за співвідношенням між ставкою податку та величиною об'єкта оподаткування; за

суб'єктами оподаткування; за напрямком використання.

Функції податків та їх характеристика. Фіскальна функція податків. Регулююча функція податків. Інші функції податків.

Податкова система України: сутність, нормативне регулювання. Принципи побудови системи оподаткування. Система органів податкової служби. Елементи системи оподаткування: суб'єкт (платник) податку, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, податкова ставка і інші.

Досвід зарубіжних країн в побудові податкової системи. Структура податкових систем. Фіскальна політика. Досвід США, Німеччини.

Податкова політика України. Основні завдання податкової політики. Типи податкової політики. Принципи податкової політики. Стратегічні напрямки податкової політики. Етапи розвитку податкової політики України. Сучасні проблеми реалізації податкової політики.

Шляхи реформування системи оподаткування в Україні. Сучасні недоліки системи оподаткування. Заходи удосконалення оподаткування.

Тема 5. Бюджетна система держави. Державний кредит.

Характеристики поняття «бюджет». Особливості бюджету як економічної категорії. Суспільне призначення бюджету. Функції бюджету: розподільча і контрольна. Правова характеристика бюджету. Бюджет як фінансовий план. Бюджет за матеріальним змістом. Бюджетний механізм.

Сутність бюджетної системи. Особливості її побудови. Бюджетний устрій. Складові бюджетної системи України. Нормативне регулювання бюджетної системи в Україні. Поняття зведеного бюджету. Принципи бюджетної системи України.

Сутність бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу в Україні. Стадії бюджетного процесу. Бюджетне планування, його завдання та процедура. Касове виконання бюджету. Казначейська система виконання бюджету.

Державні доходи і доходи бюджету. Державні видатки і видатки бюджету. Форми прояву та матеріальне втілення доходів бюджету. Джерела доходів бюджету. Класифікація доходів бюджету.

Якісна та кількісна характеристика видатків бюджету. Класифікація видатків.

Дефіцит бюджету, профіцит та збалансованість. Причини виникнення дефіциту бюджету. Класифікація бюджетного дефіциту. Наукові погляди на бюджетний дефіцит. Розміри бюджетного дефіциту.

Інфляційні та не інфляційні джерела бюджетного дефіциту.

Сутність державного кредиту та причини його необхідності. Особливості державного кредиту. Обставини ефективності державного кредиту. Джерела погашення державних позик. Функції державного кредиту: розподільча і контролююча.

Форми державного кредиту. Класифікація державної позики.

Зміст та сутність державного боргу. Класифікація державного боргу. Боргова безпека держави. Основні показники державного боргу в зарубіжних країнах.

Управління державним кредитом. Основні елементи та методи управління державним боргом.

Тема 6. Місцеві фінанси.

Сутність місцевих фінансів. Вчення про місцеві фінанси та його генезис. Правове забезпечення функціонування місцевих фінансів. Передумови виникнення місцевих фінансів. Риси місцевих фінансів. Характеристика фінансових відносин, що виникають у сфері місцевих фінансів. Функції місцевих фінансів. Теорії місцевих фінансів.

Система складових місцевих фінансів: видатки, доходи, способи формування доходів, місцеві фінансові інститути, суб'єкти, об'єкти, взаємовідносини між суб'єктами. Сфери місцевих фінансів.

Роль місцевих фінансів у забезпеченні розвитку регіону. Основні форми впливу місцевих фінансів на економіку і соціальну сферу держави. Проблеми сучасного етапу розвитку місцевих фінансів в Україні.

Місцевий бюджет як фінансовий план. Види місцевих бюджетів. Доходи місцевих бюджет та їх джерела. Видатки місцевих бюджетів та їх класифікація згідно принципу субсидиарності.

Зміст та призначення бюджетних повноважень. Сутність та інструменти реалізації бюджетного федералізму. Міжбюджетні відносини та їх види. Мета та механізм регулювання міжбюджетних відносин. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості. Види міжбюджетних трансфертів.

Вертикальні фіскальні дисбаланси та способи їх усунення. Горизонтальний фіскальний дисбаланс. Фінансове вирівнювання. Причини запровадження в Україні фінансового вирівнювання. Зарубіжний досвід фінансового вирівнювання. Напрямки удосконалення збалансованості місцевих бюджетів.

Тема 7. Державні позабюджетні фонди.

Склад фондів, їх економічна природа і призначення.

Призначення та сутність соціального страхування. Основні аспекти функціонування соціального страхування. Види та групи соціального страхування, запроваджені в Україні. Позабюджетні соціальні фонди, їх сутність та призначення.

Пенсійний фонд: його призначення, правове регулювання. Проблеми пенсійного страхування.

Генезис соціального страхування. Система Бісмарка. Принципи соціального забезпечення В. Беверіджа. Еволюція соціального страхування в Україні в складі СРСР та в незалежній Україні. Принципи функціонування соціального страхування в Україні.

Світовий досвід організації діяльності фондів соціального спрямування. Моделі організації соціального страхування в світі. Система соціального страхування Нідерландів. Система соціального страхування Швеції. Соціальне страхування США.

Формування коштів соціальних позабюджетних фондів. Нормативно-правове регламентування відносин з соціальними позабюджетними фондами. Джерела фінансування соціальних позабюджетних фондів. Платники внесків до соціальних фондів.

Особливості наповнення бюджету Пенсійного фонду. Розміри страхових тарифів. Процедура сплати внесків.

Напрямки використання коштів соціальних позабюджетних фондів

Система державних гарантій. Страхові випадки, за яких застраховані отримують право на соціальну допомогу. Перелік страхових випадків та видів виплат по соціальному страхуванню.

Напрямки використання коштів Пенсійного фонду. Пенсія. Види пенсій. Пенсія за віком.

Допомога з тимчасової непрацездатності: обставини, порядок та розміри виплати. Механізм виплати допомоги при вагітності та пологах.

Допомога з безробіття, соціальні послуги та види матеріального забезпечення.

Перспективи реформування системи соціального захисту населення в Україні. Проблеми системи соціального забезпечення. Медичне страхування.

Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання.

Значення фінансів господарюючих суб'єктів. Сутність фінансів підприємств. Місце фінансів підприємств у виробництві. Основне призначення фінансів підприємств. Фінансові відносини підприємств: групи та сфери. Функції фінансів підприємств.

Фінансові ресурси підприємств. Взаємозв'язок фінансових ресурсів з активами та зобов'язаннями. Складові фінансових ресурсів підприємств. Класифікація фінансових ресурсів підприємств за джерелами формування, етапами формування, використанням та

формою реалізації. Власні та залучені джерела формування фінансових ресурсів. Фінансові фонди підприємства.

Сутність фінансової діяльності підприємства та її завдання. Взаємозв'язок понять „фінансування” та „фінансова діяльність”.

Зміст фінансової діяльності підприємств. Механізм фінансової діяльності. Фінансові ресурси та їх залежність від особливостей господарюючого суб'єкта. Початкові фінансові ресурси. Основні та оборотні засоби. Оборотні та обігові кошти. Витрати підприємства. Грошові витрати. Вхідні та вихідні грошові потоки. Доходи підприємств та фактори, які впливають на їх розмір. Валовий та чистий дохід. Прибуток та чистий прибуток підприємства. Розподіл прибутку.

Фінансова робота та її основні завдання. Складові фінансової роботи: фінансове планування, оперативна фінансова робота, аналіз та контроль фінансової діяльності.

Фінансовий механізм підприємства як умова ефективності фінансової роботи.

Фінансова служба підприємства. Її особливості в залежності від розмірів підприємства. Завдання та функції фінансової служби.

Правове регулювання фінансів підприємств. Організаційно-правові форми суб'єктів підприємницької діяльності. Форми власності суб'єктів господарювання. Фінансові особливості приватного підприємства, комерційного підприємства, неприбуткової організації, бюджетної установи, громадського об'єднання, благодійної організації, селянського (фермерського) господарства.

Суб'єкти господарювання за правом власності та організаційно-правовою формою ведення бізнесу. Критерії прийняття рішення про вибір правової форми організації бізнесу.

Тема 9. Фінанси домогосподарств.

Сутність домогосподарства, взаємозв'язок з поняттям «сім'я». Функції домогосподарства. Заощадження домогосподарств, їх класифікація. Чинники, які впливають на розмір заощаджень. Фінансові ресурси домогосподарства. Фактори, що впливають на розмір фінансових ресурсів домогосподарств.

Доходи домогосподарства, їх складові та фактори. Види доходів домогосподарств: грошові, загальні і сукупні. Заробітна плата як основна складова доходів домогосподарства. Фактори, які визначають розмір заробітної плати. Мінімальна заробітна плата. Функції заробітної плати. Прожитковий мінімум. Доходи від власності. Трансфертні платежі. Підприємницький дохід. Доходи від індивідуальної трудової власності.

Витрати домогосподарств та їх складові. Класифікація споживчих видатків домогосподарств. Бюджет домогосподарства.

Диференціація доходів населення. Крива Лоренца. Бідність. Абсолютна та відносна бідність. Лінія бідності.

Особливості фінансів домогосподарств в США, Японії, Німеччині.

Тема 10. Страхування. Страховий ринок.

Сутність страхування. Виникнення страхування. Необхідність страхування. Страхування як економічна категорія. Ознаки страхування.

Особливості економічних відносин страхування. Функції страхування: формування спеціалізованого страхового фонду грошових коштів; відшкодування збитку і особисте матеріальне забезпечення громадян; попередження страхового випадку і мінімізація збитку.

Економічний зміст та особливості майнового страхування. Майно сільськогосподарських підприємств, яке може бути застраховане. Події страхування в сільському господарстві. Майнове страхування та його особливості.

Сутність особистого страхування. Особисте страхування, його особливості та види.

Страховий ринок. Об'єктивна основа розвитку страхового ринку. Первинна ланка страхового ринку. Функції страхового ринку. Класифікація страхового ринку. Учасники страхового ринку. Страхова послуга. Асортимент страхового ринку.

Страхова система. Види страхових компаній.

Страховання відповідальності: поняття, особливості. Види відповідальності.

Медичне страхування: особливості, механізм, інституційна структура. Обов'язкове та добровільне медичне страхування.

Тема 11. Фінансовий ринок.

Фінансовий ринок та його сутність. Його призначення. Роль фінансового ринку в забезпеченні кругообороту ресурсів, продуктів і доходів.

Призначення фінансових ринків. Головна функція фінансового ринку. Попит на фінансовому ринку. Пропозиція на фінансовому ринку. Ефект заміщення. Ефект доходу.

Складові фінансового ринку. Канал прямого фінансування. Посередницькі канали. Інституціональна структура фінансового ринку. Інструменти фінансового ринку. Особливості інструментів власності, інструментів позики та похідних інструментів. Дохідність фінансових інструментів. Інструменти з фіксованим та плаваючим доходом. Функціональна структура фінансових ринків. Інституціональна структура фінансових ринків. Функції фінансового ринку.

Грошовий ринок: сутність, особливості, об'єкт, суб'єкти та механізм. Інструменти грошового ринку. Основні суб'єкти грошового ринку. Механізм регулювання грошового ринку. Попит та пропозиція на гроші. Модель ринку грошей. Складові грошового ринку, їх функції. Особливості облікового ринку. Величина облікової ставки.

Валютний ринок. Класифікація валютного ринку за територіальним розміщенням. Функції валютного ринку. Класифікація суб'єктів валютного ринку. Характерні риси та функції суб'єктів валютного ринку. Значення валютного ринку.

Економічна сутність ринку капіталу. Значення ринку капіталу. Склад ринку капіталу з точки зору джерел залучення коштів. Первинний та вторинний ринок. Біржовий та позабіржовий ринок. Учасники ринку капіталу.

Фондовий ринок. Функції фондового ринку. Інструменти фондового ринку. Цінні папери. Види цінних паперів. Облігації. Акції. Індикатори фондового ринку: індекси та рейтинги.

Кредитний ринок. Його функції. Кредитні важелі. Об'єкти кредитування. Банки як основні учасники кредитного ринку.

Тема 12. Фінансовий менеджмент.

Сутність фінансового менеджменту. Мета фінансового менеджменту. Система основних задач, спрямованих на реалізацію головної мети фінансового менеджменту.

Функції фінансового менеджменту: як управлінської системи та як спеціальної області управління підприємством. Стратегічний та оперативно-тактичний фінансовий менеджмент. Інформаційна база управлінських рішень. Методологія прийняття управлінських фінансових рішень.

Інструменти фінансового менеджменту. Поняття „ліверідж”. Зміст дії ліверіджу. Механізм дії операційного ліверіджу. Розрахунок планового прибутку з використанням цінового операційного ліверіджу. Натуральний операційний ліверідж. Значення використання механізму операційного ліверіджу для планування фінансового результату від продажу.

Закономірності руху капіталу фірми. Роль запозиченого капіталу в діяльності фірми. Вартість капіталу. Середньозважена вартість капіталу. Структура капіталу. Оптимальна структура капіталу. Економічна рентабельність сукупного капіталу. Ціна позикових ресурсів. Розрахунок ефекту фінансового ліверіджу.

Виробничо-фінансовий ліверідж.

Тема 13. Міжнародні фінанси.

Сутність міжнародних фінансів як економічної категорії, сфери фінансової системи. Зміст світової фінансової системи. Суб'єкти та об'єкти міжнародних фінансів. Система грошових потоків на рівні міжнародних фінансових відносин. Призначення фінансового механізму міжнародних фінансів. Основні канали руху міжнародних фінансів. Міжнародні фінанси як інституційна категорія.

Міжнародні організації та їх фінансові фонди. ООН та Європейський союз: основні функції та фінансовий механізм.

Етапи європейської інтеграції. Сутність європейської інтеграції. Основні причини розвитку інтеграційних процесів. Основна мета та завдання Європейського союзу. Значення для України європейської інтеграції. Організаційна будова Європейського союзу, керівні органи та комітети. Податкова система Європейського союзу. Особливості фінансування Європейського союзу. Структура системи власних фінансових ресурсів Союзу. Основні напрямки податкової політики Європейського союзу. Зовнішньоекономічні завдання ЄС. Основні економічні критерії вступу до Європейського Союзу.

Міжнародні фінансові інституції. Міжнародний валютний фонд: фінансова характеристика та основні напрямки фінансової діяльності. Група Світового банку: структура та характеристика фінансового механізму.

Міжнародний фінансовий ринок: його об'єктивна основа та призначення. Складові міжнародного фінансового ринку.

Тема 14. Фінанси зарубіжних країн.

Основні риси фінансових систем країн з розвинутою економікою. Критерії належності країн до індустріально розвинутих. Система фінансів розвинутих країн.

Бюджетні системи країн з розвинутою економікою. Пропорції перерозподілу через бюджет. Податкові надходження до бюджету. Види видатків державного бюджету.

Роль місцевих бюджетів у виконанні державних завдань та розв'язанні регіональних проблем.

Позабюджетні спеціальні фонди країн з розвинутою економікою. Основні види та функції позабюджетних фондів. Історія розвитку позабюджетних фондів.

Особливості фінансових систем за критерієм місця і ролі банківських установ.

Стан та проблеми фінансових систем держав, що розвиваються.

Системна криза фінансів у країнах «третього світу».

Тема 15. Фінансова безпека держави.

Місце фінансової безпеки в системі національної безпеки та її значення в сучасних умовах. Структура національної безпеки. Поняття фінансової безпеки. Ознаки стійкості фінансової системи. Рівень фінансової безпеки та його характеристики.

Концепція фінансової безпеки та її складові. Мета фінансової безпеки. Принципи організації фінансової безпеки. Методи підтримування фінансової безпеки. Пріоритетні національні інтереси. Загрози фінансовій безпеці: внутрішні та зовнішні. Основні функції системи забезпечення фінансової безпеки. Організаційна структура системи підтримування.

Система показників фінансової безпеки: бюджетний сектор, грошово-кредитний сектор, інвестиційна сфера, валютний ринок, зовнішньоторговельний оборот, фондовий ринок, страховий сектор.

Політика виставлення балів

Форма, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

- опитування (діапазон 0-1 бали):

1 бал	здобувач вищої освіти надав відповідь;
0 балів	здобувач вищої освіти не надав відповідь, що не дає можливість оцінити формування ним відповідних компетентностей та набуття програмних результатів навчання

- тестування (діапазон 0-2 бали – за питомою вагою вірних відповідей – виконуються за допомогою онлайн-платформи MOODLE);

- виконання завдань на практичних заняттях (діапазон 0-1 бал);

1 бал	правильне виконання;
0 балів	студент не виконав правильно завдання, що не дає можливість оцінити наявність здобутих результатів навчання

- виконання завдань самостійної роботи (діапазон 0-1 бали):

1 бал	здобувач вищої освіти виконав завдання;
0 балів	здобувач вищої освіти не виконав завдання, що не дає можливість оцінити формування ним відповідних компетентностей та набуття програмних результатів навчання

- виконання завдань самостійної роботи – для здобувачів заочної форми навчання (діапазон 0-2 бали):

2 бали	здобувач вищої освіти виконав завдання;
1 бал	здобувач вищої освіти частково виконав завдання, допустивши помилки;
0 балів	здобувач вищої освіти не виконав завдання, що не дає можливість оцінити формування ним відповідних компетентностей та набуття програмних результатів навчання

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Волохова І.С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. Фінанси: навч. посіб. Одеса: ОНЕУ, ТОВ «Пром-Арт», 2018. 263 с.
2. Горох О.В. Фінанси: навч. посіб. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків, 2021. 190 с. - URL: <http://hdl.handle.net/123456789/2582>
3. Світ фінансів: наук.-допом. бібліогр. покажчик / [упоряд. Т. П. Фесун] ; Нац. ун-т харч. технол., Наук.-техн. б-ка. Київ, 2021. 226 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/37013/1/Finansy.pdf>
4. Стойко О.Я., Дема Д.І. Фінанси: підручн. Київ: Алерта, 2017. 406 с. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/9224/1/Finansu_2017_406.pdf
5. Фінанси : навчальний посібник / За заг. ред. д-ра екон. наук, професора І.В. Журавльової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 330 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1898_10076718.pdf
6. Фінанси : підруч. / Юхименко П.І., Бойко С. В., Голубка С.М. та ін. ; за наук. ред. П.І. Юхименка, С.В. Бойко. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 416 с.
7. Фінанси: Навч.-метод. посіб. для практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітнього рівня «Бакалавр»). Укладачі: доц., к.е.н. Капаєва Л. М., к.е.н. Дроботя Я. А. Полтава: ПДАА, 2017. 142 с.
8. Фінанси: Навч.-метод. посіб. для практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітнього рівня «Бакалавр»). Укладачі: доц., к.е.н. Капаєва Л. М., к.е.н. Дроботя Я. А. Полтава: ПДАА, 2017. 142 с.
9. Фінанси: навчальний посібник / за ред. д.е.н., проф., акад. АЕН України Л.В. Лисяк. Дніпро: ТОВ «Акцент ПП», 2017. 298 с.
10. Фінанси: Навчально-методичний посібник для проведення лекційних, практичних

(семінарських) занять та самостійної роботи студентів. / Укладачі І.С. Борисова, О.М. Краснікова. Полтава: Полтавська державна аграрна академія, 2020. 254 с.

11. Ярошевич Н.Б. Фінанси: Навчальний посібник / Н.Б. Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В. Ливдар. Львів: Вид-во «Простір», 2018. 298 с.

Допоміжні

1. Безкровний О. В. Навчально-методичний посібник для аудиторної та самостійної роботи з дисципліни Податкова система для здобувачів вищої освіти очної та заочної форм навчання [4-те вид., доп. і перероб.] Полтава : ПДАА, 2017. 196 с.
2. Бюджетна система: тенденції розвитку / [В.М. Мазярчук та ін.]; під ред. В.М. Мазярчука. Київ: «ФОП Лопатіна О.О.», 2019. 384 с.
3. Гордей О.Д., Биховченко В.П., Ковальчук А.М. Державні цільові фонди: навч. посіб. Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь. УДФСУ, 2020. 349 с.
4. Грушко В.І., Наконечна О.С., Чумаченко О.Г. Національні фінанси: Підручник. К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.
5. Державні фінанси: Методичні рекомендації для вивчення дисципліни [Текст] : для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Каф. Фінансів та банк. справи ; Н.О. Слободянюк. Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2019. 67 с.
6. Луніна І.О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання: монографія НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». К., 2020. 440 с.
7. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навч. посіб. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.
8. Пасічний М.Д. Фінансова політика держави: монографія. Київ. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 440 с.
9. Пенсійна система: підручник. За ред.. В.І. Грушка. Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 368 с.
10. Податкова система [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Ю. Б. Іванов, В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 408 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream>
11. Податкова система: конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Гречко А.В. Електронні текстові дані. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 119 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/47893/1/Podatкова.pdf>
12. Становлення та розвиток податкової системи України [Текст] : монографія / М. Г. Волощук, І. І. Матьола, Т. О. Карабін, О. В. Білаш. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2021. 172 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib>
13. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: навч. посіб. / [За заг. ред. В. В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження». К., 2017. 184 с.
14. Ярошевич Н.Б., Кондрат І.Ю., Якимів А.І. Бюджетна система: Практикум: навч. посіб. Львів.: «Новий Світ-2000», 2019. 400 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної ради України: <https://www.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України : <https://www.mof.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України: <https://www.treasury.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України: <https://dasu.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Полтавської міської ради та виконавчого комітету м. Полтави : <https://www.rada-poltava.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Полтавської облдержадміністрації: <https://www.adm-pl.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Пенсійного фонду України: <https://portal.pfu.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Фонду соціального страхування України: <http://www.fssu.gov.ua/>

